

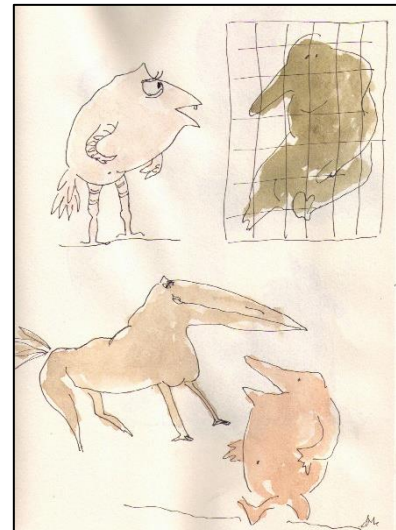
Complottheorie

Van de week kreeg ik - nota bene van een goede vriend - een aantal filmpjes aangeraden die bol stonden van de complottheorieën. Dat was schrikken. Ik bekeek er een paar, en werd steeds geïrriteerder dat hij mij die onzin toestuurde. Ik had hem voor een verstandig mens gehouden. Hoe te reageren? Het slechtste wat je kunt doen, wist ik, is zoiets negeren en je erboven verheven voelen, precies mijn neiging. Maar wat dan?

Ik besloot hem serieus te nemen en van repliek te dienen. Wat stoorde mij toch zo aan die complotdenkers? Sommige zijn alleen met zichzelf bezig, lijkt het, ze beweren dat het gaat om bewustwording. Maar de gedachte dat je alleen je persoonlijke houding hoeft te veranderen om ook de wereld en het politieke spel te veranderen, vind ik naïef. Bij anderen is het hun stijl, ze poneren van alles zonder het te beargumenteren. Ik snap wel dat je in een filmpje niet voortdurend argumenten kunt opvoeren. Maar de stijl van iemand die openstaat voor twijfel is anders dan die van een pleitbezorger. De eerste houdt rekening met eigen onwetendheid, de tweede niet, die wil alleen overtuigen van zijn gelijk.

Daar ergens zat voor mij de kern van wat mij stoorde. Inzicht verwerf je in mijn ogen alleen door je diepgaand en langdurig met een onderwerp bezig te houden. Daar heb je een gemeenschap voor nodig, een school: het wetenschappelijk forum, de vakgroep in de universiteit, de gemeente in de kerk, een of andere geïnstitutionaliseerde groep met een traditie, een gedachtegoed en georganiseerde tegenspraak. De pleitbezorgers in de filmpjes waren steevast eenlingen, zij maakten geen deel uit van een institutie. Ik geloof in het belang van instituties.

Maar zijn instituties vaak niet juist het probleem? Ze kapselen je in, ze leggen je een bepaalde denkvorm op. Hebben we niet juist mensen nodig met het lef om zich daaruit los te maken en zich ertegen te verzetten? Zeker, dat is ook waar. Toch denk ik dat we tegenwoordig meer behoefte hebben aan mensen die verbinding zoeken, dan aan mensen die zich verzetten. In de loop van de geschiedenis zijn we steeds vrijer geworden, zelfstandiger, individualistischer. Dat is de basis van onze democratie, de open samenleving,

een groot goed. Maar inmiddels lijkt die verworvenheid om te slaan in zijn tegendeel: wat we hebben gewonnen aan autonomie hebben we verloren aan cohesie. Iedereen maakt het zelf wel uit.

Hannah Arendt zegt dat inzicht uiteindelijk een kwestie is van bij wie je wilt horen, mailde ik terug aan mijn vriend.

We bleven het oneens. Maar we hadden het er tenminste over. We negeerden elkaar niet. We bleven in gesprek.